

Kaupunginjohtajan katsaus

Talousarvioehdotus vuodelle 2025 – Tasapainotusohjelma vaikuttaa, mutta valtionosuus vaikeuttaa.

Talousarvioiden valmistelun piti alun perin olla kunnille aiempaa helpompi Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa ja palvelukokonaisuuden siirtyessä henkilöstöineen, kustannuksineen ja palvelukokonaisuuksineen hyvinvointialueille. Tämän muutoksen piti tarkoittaa kuntalaisille parempia ja edullisempia palveluita, kunnille aiempaa selkeämmin ennakoitavaa taloudenhallintaa ja -suunnittelua sekä olla kunnille kustannusneutraali, jotta kuntien ei tarvitsisi ko. muutoksesta johtuen korottaa kunnallisveroa. Tätä varten siirtyvissä verotuloissa kunnilta hyvinvointialueiden rahoitukseen osuus veroista oli 12,64 ja loppu jäisi sitten kunnille, jonka pohjalle kuntien tulisi suunnitella taloutensa ja parantaa kuntien mahdollisuuksia elinvoiman kehittämiseen. Tiedossa oli, että niillä kunnilla, joilla on ollut korkeat sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset ja ikärakenne vanhusvoittoinen, siirtyvät kustannukset olisivat valtionosuusvaikutuksineen suuremmat.

Tällä hetkellä on kuitenkin varmaa, että edellä mainitut tavoitteet eivät tule toteutumaan. Kemin kaupungin osalta valtionosuusvaikutus oli vuodelle 2024 negatiivinen ja tämänhetkisen arvion mukaan valtionosuuskokonaisuus tulee olemaan kaupungin tilinpäätökseen n. 2,6M€ negatiivinen. Tasapainoisempi valtionosuuskokonaisuus on kirjattu hallitusohjelmaan ja siihen perustettiin työryhmä sitä valmistelemaan. Valmistelun arvio oli, että muutos tulonjakoon ja valtionosuuksiin voisi olla valmis vuodelle 2027, mutta ministeriö ei ole vielä julkaisut valmistelun tulosta ja julkaisu venynee yli kevään 2025 kuntavaalien, vaikka asialla ei pitäisi olla vaalien kanssa mitään tekemistä. Tällä hetkellä varmaa on se, että kuntien rahoitus kokonaisuutena ei tule ainakaan helpottumaan, koska kuntien rahoitus ei tule lisääntymään vaan pikemminkin päinvastoin. Oletettavaa kuitenkin on, että valtionosuusuudistus tasapainottaisi Kemin osalta tilannetta nykyisestä ainakin jossain määrin. Perusteena on se arvio, että negatiivisten valtionosuuksien syntyminen uudistuksessa pyritään ehkäisemään tai edes se, että niitä ei perittäisi.

Tähän muutostilanteeseen on anottu valtionvarainministeriöltä harkinnanvaraista valtionosuutta, jolla Kemin kaupunkiin kohdistuvaa rajua muutosta voitaisiin lieventää. Päätös on odotettavissa vuoden 2024 loppuun mennessä.

Huolimatta valtionosuuskäyttötymisen ja lisäleikkausten aiheuttamasta ylimääräisestä paineesta, ovat kaupungin toimialat tehneet todella ansiokasta työtä talousarvion sopeuttamisen eteen ja ne toimenpiteet, jotka valtuusto on päättänyt ovat selkeästi kääntäneet käyttötaloutta tasapainoon. Huolimatta huomattavan suuresta negatiivisesta valtionosuudesta, kaupungin koko huomioiden, ei lisää alijäämää ole enää syntymässä. Sopeutusohjelman toimenpiteet ovat tuottaneet suunnitellun

tuloksen myös konkretian tasolla. Kaupungin omista toimista riippumattomat muutokset tulevat kuitenkin edellyttämään jatkossakin tiukkaa talouskuria, jotta kehittyvä käyttötalouden tasapaino varmistetaan myös jatkossa.

Vuoden 2024 tilinpäätösennusteen mukaan kertynyttä alijäämää olisi vuoden lopussa vielä noin 11,0 miljoonaa euroa. Omaisuuden myynnillä kertynyt alijäämä kyetään kattamaan kokonaisuudessaan, jolloin kriisikuntakriteeri poistuu ja kertynyttä ylijäämää on vuoden 2025 lopussa noin 40 miljoonaa euroa.

Vuoden 2025 vuosikate on 1,7 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos on 51,8 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Talousarvioesitykseen sisältyy omaisuuden myyntiä, josta saadaan satunnaista tuloa 55 miljoonaa euroa ja antolainasaamisten vähennyksiä 16 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 talousarvioehdotuksen menot ovat 79,1 miljoonaa euroa. Toimintamenot kasvavat vuoteen 2024 verrattuna noin 10 %, johtuen TE-toimintojen siirtymisestä valtiolta kunnalle. Ilman kyseistä toiminnan siirtoa valtiolta kunnille, kaupungin kustannuskehitys olisi ollut varsin maltillinen, joka on kaikkien toimialojen ja lautakuntien huolellisen valmistelun sekä lautakuntien kustannushallinnan ansiota.

Lautakuntien käyttötalouden talousarvioehdotukset on pääosin huomioitu sellaisinaan.

Suunnittelukaudella kaupungin investointitaso on bruttona noin 58 miljoonaa euroa. Suurimmat yksittäiset investoinnit, uimahalli ja yläkoulu ajoittuvat suunnitelmakauden loppupuolelle. Omaisuuden myynnistä saatavalla tulolla lyhennetään lainoja kokonaistaloudellisesti järkevällä tavalla.

Kokonaisuutena talousarvioesitys ja taloussuunnitelma osoittavat, että pitkäjänteinen työ ja tavoite kaupungin talouden tasapainottamiseksi kokonaisuutena saavutetaan. Suunta on saatu käännettyä, joskin haasteita vielä riittää.

Kemissä 5.12.2024

Matti Ruotsalainen
Kaupunginjohtaja